

Питання фіксації руйнувань майна ТГ

1. Чи достатньо чинної нормативної бази, аби швидко та максимально просто робити повну фіксацію пошкоджень, зокрема у разі невідкладної потреби для відновлення об'єкту для забезпечення життєво-важливих потреб мешканців.

Відповідно до Порядку № 473, організація та координація виконання невідкладних робіт здійснюється виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, а в разі їх відсутності - військовими адміністраціями (далі - уповноважений орган). Окрім того, згідно з Порядком проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва, затвердженим постановою КМУ 12.04.2017 р. № 257 (у редакції, оновленій постановою КМУ в редакції від 05.04.2022 р. № 423) та Методикою обстеження будівель та споруд, пошкоджених в наслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад та територій України № 65 від 28.04.2022р., обстеження об'єктів проводиться за рішенням власника або управителя об'єкта, а обстеження пошкоджених об'єктів може проводитися за рішенням уповноважених органів - виконавчих органів відповідних сільських, селищних, міських рад або у випадках, передбачених законодавством, військовими адміністраціями.

Проведення обстеження здійснюється на територіях, на яких відсутні або завершено активні фази бойових дій.

Попередньо доцільне проведення всіх необхідних заходів з метою забезпечення безпечного доступу до об'єктів що обстежуються. Тож комплекс робіт з обстеження починається тільки після повідомлення територіальним органам ДСНС, органам управління та силам цивільного захисту, правоохоронним органам щодо пошкодження об'єктів, та вжиття ними всіх необхідних заходів, після виконання робіт з первинного демонтажу частин об'єктів або його окремих конструктивних елементів (у разі потреби) з метою забезпечення доступу до пошкоджених об'єктів сил цивільного захисту для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, після виконання робіт з пошуку постраждалих та загиблих фахівцями ДСНС із залученням комунальних служб та формувань і спеціалізованих служб цивільного захисту, транспортування тіл (останків) загиблих а також здійснення оперативно-слідчих дій правоохоронними органами у рамках кримінальних проваджень.

Таким чином чинної нормативної бази достатньо для того аби зробити повну фіксацію пошкоджень. Фіксацію слід виконувати якнайшвидше та усі зібрані докази необхідно надійно зберігати, оскільки в умовах війни невідомо, чи буде

можливість проведення повторного обстеження або додаткової фіксації відповідного об'єкта. Рекомендуємо зберігати зібрану інформацію як у друкованому вигляді, так і на електронних носіях. Під час збору доказів та фіксації пошкоджень рекомендуємо за можливості додавати акти ДСНС та можливо копію протоколу огляду місця події.

Важливо!

Чинним законодавством не передбачено проведення обстеження та фіксації збитків на тимчасово окупованих територіях.

Одночасно звертаємо вашу увагу на наступне. За результатами засідання комісії з проведення аудиту збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії РФ, Міністерству розвитку громад та територій було доручено подати на розгляд Уряду Порядок фіксації пошкоджень та руйнувань житлових будівель та споруд, завданих Україні внаслідок збройної агресії РФ. Цей проект постанови прийнятий під час чергового засідання Кабінету Міністрів України 14 червня. (Посилання: <https://www.minre.gov.ua/news/uryad-sprostyv-poryadok-fiksaciyi-ruynuvan-zhytla-ta-sporud-poshkodzhenyh-cherez-agresiyu>)

В документі пропонується:

- фіксувати пошкодження, зумовлені збройною агресією російської федерації, будівель та споруд не лише приватної та комунальної форми власності, а також державної;
- проводити обстеження пошкоджених об'єктів за рішенням уповноважених органів шляхом комісійного та/або технічного обстеження;
- конкретизувати напрями, за якими визнаються шкода та збитки об'єктів житлового фонду, житлово-комунального господарства та громадських будівель;
- встановити примірну форму та зміст акту комісійного обстеження

2. Чи може це фіксувати комісія, утворена за розпорядженням голови або іншого керівника балансоутримувача, до складу якої не входять сертифіковані суб'єкти оціночної діяльності?

Діючим законодавством не передбачено залучення сертифікованих оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності (СОД) до складу комісії, окрім того

на етапі обстеження та фіксації може проводитися тільки аналітична оцінка збитків (згідно бухгалтерських даних, даних балансів). Методика розрахунку збитків до цього часу знаходиться в стадії розробки профільними міністерствами. Тому залучення СОД на цьому етапі можливо і є доцільним але не необхідним.

3. Чи можна залучати до складу комісії волонтерів з числа місцевих мешканців? Як визначити, кого включати у склад комісії?

Діючим законодавством не передбачено переліку осіб, що можуть входити до складу комісії, але чітко визначений перелік фахівців – виконавців робіт з обстеження. Тому рекомендуємо за можливості залучати представників власників або управлінців майна, ЖКГ, громадськості та волонтерів, а також представників спеціальних служб (поліція, ДСНС, військові та інших).

4. Чи матимуть статус належних доказів фотографії та відео-, зроблені на приватні телефони членів комісії?

Якщо фото- та відеофіксація проведена належним чином, то такі дані матимуть статус належних доказів. Фото та відео фіксація проводиться ззовні та всередині об'єкту та його окремих частин. Необхідно зробити оглядові фото, за можливості потрібно зафіксувати орієнтири, що показують на північ, та інші деталі, що зможуть показати розташування об'єкту на місцевості (дорожні знаки, дерева, водойми тощо), сфотографувати крупним планом окремі предмети та деталі, (за наявності можна скористатися предметами, що допоможуть встановити дійсний розмір об'єкта, що фіксується). Під час фіксації на відео: показати своє обличчя, назвати прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, місце проживання, документ що ідентифікує особу, дату та час проведення відеозйомки; назвати дату та час настання події (якщо є інформація), місцезнаходження об'єкту. Якщо в кадр під час зйомки потрапляють інші особи, необхідно отримати згоду на зйомку та переконатися, що особи розуміють, з якою метою вона здійснюється. Під час зйомки фото та відео обов'язково переконайтеся, що дата та час виставлені правильно та увімкніть на смартфоні функцію відображення геолокації. Фото та відеофайли, створені за наслідками фіксації завданої шкоди, необхідно зберігати у незміненому та необробленому стані на пристроях та на сервісах зберігання файлів (Google Drive та ін.). Це забезпечить збереження метаданих, що можуть бути втрачені під час пересилання файлів через месенджери або електронною поштою. В акті обстеження обов'язково слід зазначати, хто проводив фото та відео фіксацію, найменування та індивідуальний номер пристрою, за допомогою якого здійснюється фіксація події, та його серійний номер.

Мобільний телефон можна ідентифікувати за номером ІМЕІ, серійний номер, MAC-адресою наступним чином:

1) на своєму мобільному наберіть комбінацію *#06#, після чого на екрані з'явиться ваш ІМЕІ код, в меню налаштувань знаходиться інформація про серійний номер та MAC-адресу;

2) номер ІМЕІ також знаходиться на коробці (документації) від виробника упакування мобільного телефону разом з серійним номером та на корпусі під акумуляторною батареєю (якщо вона знімна).

5. Потрібні максимально прості форми описів пошкоджень для різних типів об'єктів (нерухоме майно, земельні ділянки, дороги, об'єкти благоустрою, багаторічні зелені насадження).

Враховуючи різноманітність наведених об'єктів та безліч можливих типів їх пошкоджень навести стислі форми для опису не вбачається можливим. Однак, можливо застосовувати запропонований в п. 9 Порядку № 473 підхід щодо трьох основних станів пошкоджених об'єктів:

наявні незначні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій, але без порушення вимог щодо механічного опору та стійкості за граничним станом першої та другої групи, - рекомендовано виконання робіт з відновлення шляхом ремонту, в тому числі капітального ремонту;

наявні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій, ступінь та характер яких свідчить про необхідність виконання робіт щодо часткового демонтажу частин об'єкта або його окремих конструкцій, підсилення об'єкта або його окремих несучих та огорожувальних конструкцій, - рекомендовано виконання робіт з відновлення капітального ремонту, реконструкції;

об'єкти непридатні для використання за цільовим призначенням, повністю втратили свою економічну цінність, наявні пошкодження несучих та огорожувальних конструкцій, ступінь та характер яких свідчить про небезпеку аварійного обвалення об'єкта (зруйновані об'єкти), - рекомендовано виконання невідкладних робіт щодо демонтажу (ліквідації) об'єкта.

Та подальшого уточнення та опису конкретних візуально визначених недоліків які наявні у об'єктів у відповідності до загального розуміння членів комісії

Додатково слід зазначити що описи пошкоджень об'єктів нерухомості здійснюються сертифікованими фахівцями відповідно до діючих нормативно правових актів. Від органів місцевого самоврядування не вимагається здійснення детального опису пошкоджень, а у разі виникнення гострої необхідності, доцільне залучення фахівців відповідного профілю з метою визначення ступеня та характеру пошкодження для окремих об'єктів.

6. Чи потрібно робити окрему процедуру для фіксації забруднення земельних та водних ресурсів, чи можна зробити у цій же методиці?

Відповідно до Порядку № 473 визначення шкоди та збитків здійснюється окремо за напрямками, серед яких:

1) втрати житлового фонду і об'єктів житлово-комунального господарства - напрям, що включає втрати житлового фонду і об'єктів житлово-комунального господарства, об'єкти незавершеного будівництва житлової нерухомості, дачних і садових будинків, фактичні витрати, здійснені для їх відновлення.

Визначення шкоди та обсягу збитків здійснюється відповідно до методики «Обстеження будівель та споруд, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів» затвердженої наказом Міністерства розвитку громад та територій України 28.04.2022 року № 65

Відповідальними за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану – відповідні військові адміністрації);

2) втрати земельного фонду - напрям, що включає втрати земельного фонду, а також пов'язану з ними упущену вигоду.

Визначення шкоди та збитків здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінагрополітики, за погодженням з Мінреінтеграції.

Відповідальними за визначення шкоди та збитків за наведеним напрямом є обласні, Київська міська державні адміністрації (на період воєнного стану - військові адміністрації);

3) збитки, завдані водним ресурсам та об'єктам водогосподарської інфраструктури, - напрям, що включає забруднення, засмічення, вичерпання та інші дії, які можуть погіршити умови водопостачання, завдати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості ґрунтів та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод.

Визначення збитків (крім заподіяних внаслідок забруднення та засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами) здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкілля за поданням Держводагентства за погодженням з Мінреінтеграції.

Визначення шкоди та збитків, заподіяних внаслідок забруднення та засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Міндовкілля за поданням Держекоінспекції за погодженням з Мінреінтеграції.

Визначення шкоди та збитків (упущеної вигоди) у зв'язку з обмеженням доступу до використання рибних та інших водних живих ресурсів здійснюється відповідно до методики, затвердженої наказом Мінагрополітики за погодженням з Мінреінтеграції.

Відповідальними за визначення шкоди та збитків за наведеними напрямками є Держекоінспекція, Держводагентство та Мінагрополітики.

Щодо фіксації збитків та проведення обстежень органами місцевого самоврядування, на цей час існують нормативні акти, які регламентують загальний порядок фіксації та обстеження пошкоджень будівель і споруд. Відповідно, у разі необхідності ОМС можуть застосувати подібні підходи (створення комісії, огляд, складання актів) і з метою фіксації інших видів збитків для збереження та надання відповідним органам для подальших розрахунків.

7. Потрібні інструкції зі збереження цих файлів з фото- та відео-, які б підтверджували, що не було втручання у файл після його створення.

Більшість сучасних моделей смартфонів автоматично додають до фотографії метадані (атрибути), стосовного того де коли та на який прилад було здійснено фотофіксацію. Застосування кількох смартфонів під час здійснення фіксації, відеозйомки, а також зберігання такої інформації на пристроях з синхронізацією з сховищами у мережі інтернет (Google Drive та ін.) в абсолютній більшості випадків буде достатнім для підтвердження стану об'єкта на момент обстеження. Однак, з метою збереження доказів на тривалий час, громади можуть застосовувати різні підходи. Наприклад, зберігання всіх результатів після закінчення робіт на окремому жорсткому диску з обмеженим доступом або хмарному сховищі, використання технологій накладання електронного цифрового підпису та інших. Зберігання таких матеріалів на комп'ютерах та інших мобільних пристроях, які підключені до мережі Інтернет, без належного захисту не є оптимальним, оскільки зібрані вами електронні докази можуть стати предметом кібератаки та бути пошкоджені.

Слід також пам'ятати, що будь які втручання у фото- та відеофайли з легкістю встановлюються спеціалістами відповідного профілю. Тому після збереження файлів необхідно унеможливити втручання у них, у тому числі внаслідок необережного поводження.

8. Чи потрібно передбачити спеціальну процедуру зберігання даних (наприклад, на завчасно виділених рішенням уряду хмарних сховищах тощо).

Забезпечення збереження даних протягом тривалого часу для використання в якості доказів дійсно потребує комплексних рішень з боку держави. До прийняття відповідних рішень пропонуємо громадам самостійно здійснювати заходи щодо зберігання даних, використовуючи підходи, наведені в питанні 7 або їх комбінації.

Роз'яснення надано в рамках Програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), що виконується міжнародною організацією Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) та фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).